

205.11

R A P P O R T "HET OUDE WSTEN"

4/5/1970

een poging tot een analyse van de recente
gebeurtenissen in het Oude Westen.

Rapport over het Oude Westen

Door de heer ir. S. Maso is mij gevraagd t.b.v. de leden van de kamer voor Sociale Wijkopbouw de gebeurtenissen, zoals deze zich recent in het stadsdeel Oude Westen hebben afgespeeld, resp. nog afspelen, te doorlichten.

Mag ik, in antwoord op dit verzoek, opmerken, dat ik het bijzonder moeilijk vind aan deze opgave te voldoen:

1. omdat aan de recente spectaculaire gebeurtenissen in het Oude Westen een stuk geschiedenis voorafgaat, welke zich vooral heeft afgespeeld binnen de moeizame structuur van de Stichting tot Samenwerking en Opbouw van het Westen (S.S.O.W.), alsmede in de vaak stroeve relatie tussen deze Stichting en Overheids- en Beleidsinstanties. en derhalve uitvoerige analyse zou behoeven;
2. omdat de situatie alsmede de gebeurtenissen, welke zich recent hebben afgespeeld, bijzonder complex zijn;
3. omdat een dusdanige accelleratie van actuele gebeurtenissen heeft plaats gevonden, welke het gehele proces in een stroomversnelling heeft doen geraken, waardoor het bijkans ondoenlijk is een analyse van het geheel te maken.

Niettemin wil ik pogemijn visie op het totaal van de gebeurtenissen in korte trekken uitean te zetten, waarbij ik mij uiteraard tot de belangrijkste lijnen zal moeten beperken, omdat een gedetailleerd verslag over de ontwikkelingen, resp. troubles in het Oude Westen gedurende de na-oorlogse jaren een boekwerk zou vergen.

Voor de duidelijkheid van de verslaggeving lijkt het mij gewenst een onderscheid te maken naar:

- a. memorering van een stukje voorgeschiedenis, waarin m.i. oorzaken zijn aan te wijzen, welke tot het aktie-gericht handelen in het Oude Westen hebben geleid
- b. formulering van de aanleiding tot dit aktiegericht handelen
- c. beschrijving van het proces van de aktie tot heden, met vermelding van de belangrijkste resultaten van de aktie
- d. een paar open vragen over de al dan niet wenselijkheid van een opbouwfunctionaris in een situatie als het Oude Westen.

N.B.

Opgemerkt moge in dit verband worden dat ik, bij de beschrijving van de relevante factoren m.b.t. de situatie in het Oude Westen, heb moeten uitgaan van een aantal voor-onderstellingen, welke door mij evenwel getoetst zijn aan de opvattingen en meningen van verschillende vertegenwoordigers van organisaties, diensten en instellingen, die aanmerkelijk beter zijn ingevoerd in zowel de situatie als de omstandigheden van het Oude Westen, en over veel meer achtergrondinformatie beschikken.

In grote trekken werden mijn voor-onderstellingen door geïnterviewden als terecht gewaardeerd.

T.b.v. het inzicht in structuur en samenstelling van de bevolking in het Oude Westen zijn op blz. 2 t/m 6 een aantal bijlagen toegevoegd, ontleend aan het C.B.S., het Gem. Bureau voor de Statistiek en de Gem. Dienst voor Stadsontwikkeling

sub a. Signaleren van oorzaken, welke hebben bijgedragen tot het aktiegericht handelen in het Oude Westen nu!

Voorgeschiedenis S.S.O.W.:

Zoals in het voorgaande reeds bleek, kan het Oude Westen bogen op een lange geschiedenis, zowel als woonsamenleving als wat betreft interventies vanuit instellingen en organisaties, die zich het lot van de bevolking in het Oude Westen aantrokken.

Door de voormalige directeur van Ons Huis, de heer J. Bijleveld, is in het verleden een start gemaakt om enige coördinatie aan te brengen in de in het westen van Rotterdam opererende instellingen en organisaties.

Aldus is men tot de Stichting Samenwerking en Opbouw van het Westen gekomen.

De resultaten van dit pogingen kunnen niet zonder meer als geslaagd worden aangemerkt; integendeel het heeft geleid tot een structuur, welke door de participanten als moeizaam en weinig/werkbaar werd beleefd.

1. Eén van de konkretiseringen van de S.S.O.W., de "Buurtwerksektie Oude Westen", aan welke in februari 1968 de buurtopbouwwerker H.Q.F. Sas werd toegevoegd, heeft meer effect gesorteerd.

Deze buurtwerksektie, onder voorzitterschap van ds B. ter Haar, heeft zich vooral bezig gehouden met de problematiek van het Oude Westen, waarbij als doelstellingen werden gekozen:

- Afstemming en koördinatie van instellingen binnen de organisatie van de S.S.O.W., tevens binnen het territoir van de S.S.O.W.
- Ontwikkeling van aktieprojecten

Als belangrijkste aanzetten ter verwezenlijking van de eerste doelstelling zijn te vermelden:

- afstemmen van het toelatingsbeleid kindercrèches
- afstemmen van het toelatingsbeleid leerlingen tot de lagere scholen
- in overleg met het wijkcomité Oude Noorden gezamenlijke stellingname tegen de Saneringsnota
- kontakt met architectengroep over de ontwikkeling van rekonstruktieplannen voor het Oude Westen
- kontakten met diverse wethouders en gemeentelijke diensten over regeling en ter verbetering van de infra-structuur, speelplaatsen, kerk aan de Westkruiskade, het beschikken stellen van sportvelden, schoolpleinen als speelplaatsen t.b.v. de vakantiebesteding

Als belangrijkste aanzetten ter verwezenlijking van de tweede doelstelling zijn te leveren:

- aktiegroep Speelgelegenheid
- projekt Korte Bajonetstraat
- aktie Gouvernedwarsstraat, geïnitieerd door Ria van Dam
- aktie Gaffeldwarsstraat n.a.v. de brand in het schoolgebouw aldaar, gericht tegen Ruimte en de Socialistische Jeugd, die door de buurtbewoners als ongewenst werden aangemerkt, getuige het adres aan B. en W. met 800 handtekeningen ter ondersteuning, terwijl tevens werd geattendeerd op de onvoldoende brandveiliging in de buurt alsmede op de aanwezigheid van brandgevaarlijke industrieën
- instruktiebad Oude Westen
- aktie Middellandstraat: toezicht door de politie ter beveiliging van kinderen bij het oversteken naar de school in de Middellandstraat, na verhuizing van deze school uit de Gaffelstraat.

10

Opmerking: Kennelijk zijn destijds door deze **Buurtwerksektie** al een aantal aanzetten gegeven tot bewustmaking van buurtbewoners omtrent de eigen veelal gebrekkige leef-situatie, alsmede initiatieven ontwikkeld tot aktiegericht handelen teneinde de bewoners te motiveren **zelf** iets aan deze gebrekkige situatie te gaan veranderen.

Vervolg sub a:

2. Hernieuwde interpretatie van de doelstellingen van Ons Huis en Buurthuis Kruiskade, alsmede nauwere samenwerking tussen beide buurthuizen, met duidelijker afstemming op elkaar.
(Blijkens het rapport van P. Kindt worden de doelstellingen van Ons Huis en Buurthuis Kruiskade als volgt geformuleerd:
Ons Huis: "Vanuit het grondvlak komen tot bewustwording van en voorziening in latente en manifeste behoeften, Leefbaarheid van de wijk bevorderen."
Kruiskade: "Bevorderen van het sociaal-kulturele leven in de buurt; het binnen het gezicht van de buurtbewoners brengen van patronen, die ook in een wijder perspectief spelen."
3. Het betrekken van andere akkommodatie door Ons Huis; nl. uit de Gouvernestraat naar de Gaffelstraat.
De behoefte om de vaste gebruikers van Ons Huis in deze verandering van akkommodatie te laten meedenken en te laten mee beslissen over de toekomstige indeling, resp. gebruik van de ruimten, resp. het functioneren van Ons Huis in de nieuwe akkommodatie.

Dit laatste- het functioneren van Ons Huis- heeft m.n. bij de Moedergroep van Ons Huis felle reakties uitgelokt. Zij waren het, die met een aantal eisen naar voren kwamen omtrent het toekomstig functioneren van Ons Huis, dat naar haar mening tot nu toe een veel te gesloten karakter heeft gedragen.

Zij waren het, die pleitten voor een meer open en buurtgericht toekomstig functioneren van Ons Huis.

De discussie over het toekomstig functioneren van Ons Huis in de nieuwe akkommodatie bleef niet alleen beperkt tot de eigen gebruikers, maar werd later uitgebreid tot andere buurtbewoners, teneinde ook van hen hieromtrent uitspraken uit te lokken.

Tijdens deze besprekking met moedergroep, en later met buurtbewoners, kwamen al een aantal klachten en opmerkingen over de leefbaarheid van de buurt naar voren!

4. De aanstelling van een nieuwe directeur van Ons Huis rond het einde van het vorig jaar; de heer J. Zwiep, die de plaats innam van de heer J. Bijleveld.

De heer Zwiep, zelf groepswerker met voortgezette opleiding groepswerk, gewend in zijn vorige werkkring te Hengelo te werken met aktiegroepen, wenste zich bepaald niet te identificeren met de opvattingen over structuren, zoals bv. de S.S.O.W., waarvoor de heer Bijleveld zich in het verleden zo bijzonder bezighield had.

De heer Zwiep zegt de voorkeur te geven aan een vorm van werken, waarbij de deelnemers zelf bepalen met welk soort zaken men zich wenst bezig te houden; zelf de prioriteiten stellen.

Vervolg sub a:

De functionarissen dienen hun diensten en aktiviteiten op deze wensen van de gebruikers af te stemmen, aldus heb ik van de heer Zwiep begrepen.

Hij ziet als één van zijn taken: het bewaken van het groepsproces, hetwelk door deze benaderingswijze wordt opgeroepen, alsook het begeleiden van zijn medewerkers, opdat deze hun functioneren/^{blijvend}afstemmen op de mate van zelfwerkzaamheid, ^{welke} door de deelnemers wordt ingebracht.

5. De problematiek rond de zgn. "Kruiskade-jongeren", waartoe a.a. te rekenen: de "Langharigen", de "Vetkuiven" (een gang van jongeren uit de onmiddellijke omgeving van de Kruiskade) Surinamers en Antillianen; het voor de buurbewoners onaanvaardbare gedrag van vaak zeer jonge meisjes; annex daarmee de onduidelijke gebeurtenissen in de Tempel (de vroegere Josefkerk).

De onmacht bij het bestaande Jeugdzorgwerk om een adequaat antwoord op te geven. De behoefte om vanuit de "Directiewerkgroep" van de S.S.O.W. aan te dringen bij de Gemeente om een zgn. "fieldworker" bij wijze van experiment aan te stellen, welke plannen evenwel niet gerealiseerd kunnen worden mede als gevolg van interne strubbelingen binnен de S.S.O.W.

6. De rol van de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn, waarvan de afdeling Onderzoek gefaald heeft ~~door~~ tijdig zorg te dragen voor het doen verschijnen van de uitkomsten van een Enquête onder een 400 tal bewoners van het Oude Westen. De onduidelijke start van de opbouwwerker, die slechts voor halve dagen geacht werd in het Oude Westen te zullen gaan werken; die bovendien haar officiële werkzaamheden eerst per eind januari 1970 kon aanvangen alhoewel gepland was per 1 januari omdat op dat moment prioriteit verdienende werkzaamheden in Zuidwijk, waar een onderzoek naar de behoefte aan wijkakkommodatie moest worden afgesloten, directere aandacht vroegen.

Het voorgaande kort samenvattend, kan worden gesteld dat een aantal oorzaken (1 t/m 6 zijn hier als de belangrijkste gereleerd; ongetwijfeld zou deze reeks nog aan te vullen zijn), welke elk ook weer ten nauwste samenhangen met elkaar; in wisselwerking met elkaar staan, ertoe hebben bijgedragen dat er beroering gekomen is in het Oude Westen.

sub 2 Formulering van de Aanleiding tot het aktiegericht optreden

Ik blijf evenwel van mening dat de aanleiding tot de aktie vooral gezocht dient te worden in de plannen rond de verandering van akkommodatie van Ons Huis; de noodzaak ook aan de functionarissen van deze instelling - om tot her-oriëntatie te komen betreffende het eigen functioneren, resp. dat van de instelling.

In dit proces van bezinning op de eigen wijze van functioneren werden tevens betrokken Buurthuis Kruiskade, met welke instelling al vergevorderd overleg plaats vond, alsmede het Ankerclubwerk, met welke instelling samenwerkingsvormen dienden te worden gezocht tussen kinderwerk en dat van de oudere jeugd.

In het proces van voorbereiding van de aktie is het Dienstencentrum Bejaarden Oude Westen nauw betrokken omdat zij toekomstige huurdere van ruimten aldaar zullen zijn!

De kritische beschouwingen van de Moedergroep t.a.v. het functioneren van Ons Huis heeft toen de stoot gegeven aan het meer in de buurt brengen van de gewenste functie van Ons Huis.

Vervolg sub 2

Vanaf dat moment is de zaak in een stroomversnelling geraakt.

De vragen over het gebruik, het beheer etc. van de nieuwe betrekken akkommodatie waren nauwelijks opportuun meer; het ging vanaf dat moment om veel grotere dingen, als: leefbaarheid van de buurt, sanering, rattenbestrijding, kinderspeelplaatsen, stellingname tegen huiseigenaren enz. Het plan vatte post om een Grote Buurtbijeenkomst te organiseren en de bewoners met de door de oorspronkelijke spreksgroep geformuleerde problemen te confronteren.

sub 3. Beschrijving van het Proces van Aktie, met vermelding van de belangrijkste resultaten van de aktie

Ter voorbereiding van de Eerste Grote Buurtbijeenkomst heeft een enorme warming-up van de buurt plaats gevonden, waarin de stafleden van Ons Huis, Buurthuis Kruiskade -die van het Ankerclubwerk en het Dienstencentrum Oude Westen in/minderde mate- een bijzonder aktieve rol hebben vervuld.

Er kwamen voorbereidende besprekingen met steeds wisselende geïnteresseerden uit de buurt;

Er werd een filmpje gemaakt;

Er werd een intensief kontakt gelegd en gebruik gemaakt van alle mogelijke publiciteitsmedia: dagbladen, weekbladen, t.v., radio, geluidswagen en schokkende affiches.

Tijdens de Eerste Grote Buurtbijeenkomst in de Lantaren op 11 maart 1970 viel een grote opkomst te constateren, waarbij ik de indruk had dat allochtonen - vooral militante jongeren: studenten, kunstenaars, maatschappij-kritische jongeren- sinds kortere of langere tijd in de wijk woonachtig, de autochtonen verre in aantal overtroffen.

Behalve de hiervoren gesigneerde categorieën waren ook vrij veel belangstellenden, daarnaast ook vele nieuwsgierigen aanwezig.

Als vertegenwoordigers van het Gemeentebeleid waren de wethouders Polak en Van der Ploeg aanwezig; voorts enkele hoofden van gemeentediensten.

(totaal aantal bezoekers schat ik op 250 - 300)

De heer N. Schouten, consulent bij de N.B.V. voor het district Zuid-Holland, trad op als gespreksleider.

Inhoudelijk kenmerkte de bijeenkomst zich door de Formuleren van Eisen van de Bewoners van de volgende strekking:

- duidelijkheid van de zijde van de Gemeente m.b.t. het toekomstig woon- en leefklimaat van de wijk
- vrees dat wordt aangestuurd op bewuste verkrotting van de wijk, teneinde een geldig excus te hebben voor gebruik van een bulldozer te zijner tijd
- meer groenvoorzieningen
- speelruimte voor de kinderen
- betere brandbeveiligingen
- verwijderen van autowrakken
- betere bestrating
- parkeerregelingen
- badgelegenheid
- verbetering van de slechte toestand van veel woonhuizen

Op de aanwezigen werd drang uitgeoefend om deel te gaan nemen aan de aktiegroep in statu-nascendi; pm mee te gaan denken en mee te gaan praten. Een vrij groot aantal gemotiveerden meldden zich aan.

Vervolg sub 3:

Ter vergadering werd besloten over te gaan tot instellen van een werkgroep met tot doel: huiseigenaren te dwingen verbeteringen aan de woningen aan te brengen.

Als karakteristiek van de bijeenkomst meen ik te kunnen opmerken:

- er veel geschreeuw was, vooral van de kant van de jongeren
- er correctie op dit gedrag plaats vond aan het einde van de bijeenkomst door ver tegenwoordigsters van de Moeder-groep, die graag wensten in te gaan op een gesprek met wethouder Polak d.d. 14 april, hetwelk de jongeren aanzankelijk weghoonden
- er nog geen duidelijk zicht verkregen kon worden op de samenstelling van de aktiegroep, alhoewel ze tot nu toe wel een duidelijke signatuur droeg van de beroepskrachten van Ons Huis en Buurthuis Kruiskade, aangevuld met enkele buurtbewoners(sters)

In de fase tussen de Eerste Grote Buurtbijeenkomst en de Tweede Grote Buurtbijeenkomst (d.d. 25 maart 1970) ontwikkelt zich wederom een koortsachtige aktiviteit binnen de aktiegroep, maar tevens ook daarbuiten.

Ter illustratie van dit laatste:

- er worden vragen in de gemeenteraad gesteld door het lid D. Wagenaar van de Boerenpartij
- de Gewestelijke Vergadering van de Partij van de Arbeid neemt een motie aan bestemd voor B. en W. op korte termijn de eisen van de bewoners van het Oude Westen in te willigen
- binnen de diverse gemeentelijke diensten worden druk besprekingen gevoerd
- de Rotterdamse dag- en weekbladen besteden uitvoerig aandacht aan hetgeen zich in het Oude Westen afspeelt
- "Achter het nieuws" van de V.A.R.A. zegt een t.v. uitzending over de situatie in het Oude Westen, alsmede van de 2e Grote Buurtbijeenkomst toe
- binnen de aktiegroep zelf worden frequente besprekingen gevoerd; aan de voorbereiding van de 2e bijeenkomst wordt op volle toeren gewerkt; de werkgroep tegen de huiseigenaren begint zich duidelijke te laten gelden; er worden onderhandelingen gevoerd met de groep architecten die al geruime tijd bezig zijn met reconstructieplannen teneinde omtrent hun plannen de bewoners een stuk voorlichting te geven.

De tweede Grote Buurtbijeenkomst op 25 maart 1970 in Odeon
(geschat aantal bezoekers op 400 - 500)

De leiding van de avond berust bij één van de jongeren, die zich tijdens de vorige bijeenkomst een goed spreker heeft getoond. Hij wordt geassisteerd door de heer N. Schouten.

Naar mijn indruk zijn er verhoudingsgewijs meer autochtone bewoners aanwezig in vergelijking tot de allochtonen; althans zij voeren nu meer het woord!)

Voorts is er veel belangstelling van de zijde van de politieke partijen; van gemeente-ambtenaren, weliswaar incognito.

Vervolg sub 3:

De zaal is uitvoerig behangen met alle mogelijke leuzen en slogans. Vooral het gemeentebestuur krijgt het te verduren door benamingen als "kletscollege", "rotterdam-grootste gehavende ter wereld" e.d.

Inhoudelijk:

- herformulering van de al tijdens de eerste bijeenkomst naar voren gebrachte eisen
- informatie over de successen, geboekt door de werkgroep contra de huiseigenaren
- toelichting door architect Hammel, woordvoerder namens de zes architecten Ter Braak, Eijkelenboom, Middelhoek, Witstok en prof. Quist, op het alternatief rekonstruktieplan voor het Oude Westen, het zgn. "Paarse Plan"
- aanbod van dr. Lamberts, gemeenteraadslid voor de P.v.d.A., om zich als adviseur voor de aktiegroep beschikbaar te stellen
- aanbod van het Rotterdams Nieuwsblad om haar redactie en apparatuur beschikbaar te stellen voor een eigen door de aktiegroep uit te geven krant; inmiddels wordt al onder de aanwezigen gecollecteerd als bijdrage in de kosten voor de krant.

(Het Rotterdams Nieuwsblad had kort na de Eerste Grote Buurtbijeenkomst een aantal buurbewoners geïnterviewd en daarbij nogal wat negatieve reacties vernomen op de wijze van voorstellen van de situatie in het Oude Westen door de Aktiegroep; men voelde zich door de gang van zaken gediscrimineerd.

Het werd nu de redactie van het Rotterdams Nieuwsblad verweten dat zij dit artikel had gepubliceerd.

"Dat de buurt de opvattingen van de aktiegroep deelde was toch duidelijk aantoonbaar, gezien de opkomst van deze verandering", aldus de gespreksleider.

Teneinde zijn "fout" te herstellen bood de directie van het Rotterdams Nieuwsblad nu zijn redactie aan)

Karakteristiek van de bijeenkomst:

D.m.v. een demagogisch bespelen van de gevoelens van de aanwezigen, een saamhorigheid en eensgezindheid suggereren onder de aanwezigen, alsmede annex daaraan een loyaleit van de totale buurt met de initiatieven van de aktiegroep.

Tijdens de fase tussen Tweede en Derde grote Buurtbijeenkomst d.d. 28 april 1970 opnieuw een periode, gekenmerkt door een enorme productiviteit, zoals:

- Vragen in de Gemeenteraad door dr. Lamberts:
  - a. realisatie van het bestemmingsplan Oude Westen, zoals opgesteld door de architectengroep Hammel
  - b. invoering van een verkeersplan voor start C'70
  - c. verbetering van alle straten
  - d. brandbeveiliging (markering waterputten; voldoende brandmelders)
  - e. afsluiting tussenstraatjes voor speelruimten voor C'70
  - f. openstellen schoolpleinen buiten de schooltijden
  - g. aanleg speelplaats bij Ons Huis voor C'70
  - h. verbetering subsidie Speeltuin Het Weena
  - i. bestrijding ratten en ander ongedierte
  - j. vertaling saneringsnota in begrijpelijke termen
  - k. bekendmaking van panden, eigendom van de gemeente
  - l. toekenning leefbaarheidssubsidie, overeenkomstig deze aan andere wijken ten dienste staat
  - m. scheppen van zwem- en badgelegenheid, met als overbruggingsfase: verrijdbare douches

n. bevorderen van het ter beschikking stellen van het leegstaand pand van V. en D. in de Gouvernestraat
 Alle plannen in nauw overleg met de Aktiegroep en in samenwerking met de Aktiegroep voor te bereiden, resp. uit te voeren!
 Toezegging daarop door wethouder Polak dat m.b.t. een aantal eisen ter realisering ervan diverse gemeentelijke diensten zullen worden ingeschakeld en wel op zeer korte termijn.

- Gesprek tussen vertegenwoordigers van de Aktiegroep op 7-4-1970 met de beide wethouders De Vos en Polak, waarbij toezeggingen worden gedaan m.b.t. her-bestratting, verbetering brandbeveiliging, telefooncellen in de wijk, rattenbestrijding; mogelijk een batterij douches in het gebouw van V. en D bereidheid na te gaan, welke bronnen eventueel aan te boren zijn ter verkrijging van "leefbaarheidssubsidies"
- Kort geding aanhangig gemaakt tegen een drietal onwillige huiseigenaren
- Gesprek tussen wethouder Polak en de Moedergroep van Ons Huis d.d. 14-4-1970.
 Toezegging tot plaatsing van hekken in de zgn. "Bibberpoort", alsmede betere bestratting in de poort; suggestie dat autowrakken kunnen worden weggesleept mits het nummerbord ervan verwijderd is.
- Nog geen duidelijke uitspraak over de al dan niet reconstructie van de buurt; of uiteindelijk toch sanering.
- 22 april 1970: Op eigen initiatief van vertegenwoordigers van de Aktiegroep, waarbij een paar stafleden van Ons Huis en Buurthuis Kruiskade aanwezig, een paar oude autowrakken verwijderd.
- Mededeling dat een onbekende de Aktiegroep wil steunen met een gift van ! 10.000,-
- Verschijnen van een Eigen krant van de Aktiegroep.
- T.V. uitzending "Achter Het Nieuws"
- Een door de Aktiegroep/^{Samengesteld} Boekje "Het Rekonstrktieplan"
Derde Grote Buurtbijeenkomst in de Lantaren d.d. 28-4-1970
 Ook aan deze bijeenkomst is weer de nodige publiciteit voorafgegaan, mede dank zij medewerking van pers en t.v. sinds de vorige grote bijeenkomst.
 Ook thans weer de nodige slogans op posters aan de wanden.

Aanwezig zijn naar mijn indruk overwegend ouderen en boven-65-jarigen en zeer veel jongeren; de midden-leeftijdsmaot is ver in de minderheid.
 (waarschijnlijk qua samenstelling het meest representatieve beeld van de bevolking gevend dan tot nu toe het geval was)

Burgemeester Thomassen is zelf ter vergadering aanwezig, evenzo wethouder Polak; voorts een aantal hoofden van diensten.

Gespreksleider is opnieuw de heer N.Schouten; omringd door verschillende vertegenwoordigers van de Aktiegroep, die bepaalde deel-onderwerpen nader zullen toelichten.

Vervolg sub 3:Inhoudelijk:

- verslaggeving door de verschillende aktiegroepleden van hetgeen tijdens de voorbije periode is gedaan en is bereikt (o.a. speelplaats naast Ons Huis)
- er blijkt een nieuw initiatief op gang te zijn gekomen; men is gestart met oprichting van straatcomité's teneinde beter op de hoogte te geraken over hetgeen onder de bewoners leeft. Eén van de dingen, die duidelijk begint te worden, is, de behoefte aan meer en gedifferentieerde vormen van dienstverlening. De werkgroep contra de huiseigenaren blijkt zich inmiddels al met deze nieuwe zaken te hebben belast; de werkgroep heeft uitbreiding ondergaan dank zij de aanbieding van hun diensten van een paar juristen.
- met de hoofden van een paar lagere scholen heeft een gesprek plaats gehad op het raadhuis met ambtenaren van de sekretarie-afdeling onderwijs. Toezegging is gedaan dat de schoolpleinen van de openbare scholen op korte termijn zullen worden opengesteld, eveneens van speelwerktuigen zullen worden voorzien. Beveiligingen tegen schade zullen tevoren worden aangebracht. Gedurende een maand zullen de bewoners zelf voor toezicht op de speelplaatsen moeten zorgdragen; daarna zal de gemeente voor een voorziening zorg dragen.
- architect Hammel toont zich zeer verontwaardigd over het standpunt van de gemeentelijke overheid om na verloop van 15 - 20 jaar toch tot sanering van het Oude Westen over te gaan, op de wijze zoals is voorgesteld door de Gem. Dienst van Stadsontwikkeling. Gevolg: woedende protesten aan het adres van de heren Thomassen en Polak.
- Dr. Lamberts deelt mee toezegging te hebben verkregen van minister Schut om het gemeentebestuur en vertegenwoordigers van de Aktiegroep te ontvangen i.v.m. een mogelijk experimenteersubsidié tot realisering van woonverbeteringen.
- initiatief wordt aangekondigd van enkele jonge aktiegroepleden om des anderen daags bij burgemeester Thomassen in bad te gaan

Karakteristiek van de bijeenkomst:

Weliswaar af en toe wat hoog oplaaien van de emoties, maar de teneur van de bijeenkomst leek me toch aanmerkelijk gezonder en positief gericht op mee-denken door de bewoners zelf.

Na deze derde grote bijeenkomst hebben een paar aktiegroepleden inderdaad voor de stunt gezorgd om bij burgemeester Thomassen in bad te gaan, waarna ze "de badkamer keurig hadden achtergelaten", aldus mevr. Thomassen.

Samenvatting:

Het voorgaande samenvattend, daarbij vooral de punten 2 en 3 in het focus houdend, kan m.i. worden gesteld dat:

- a. de aktie duidelijk geïnitieerd is door stafleden van de beide Buurhuizen, waarin dan weliswaar tevens participeren het Ankerklubwerk en het Dienstencentrum Bejaarden, zij het in aanmerkelijk mindere mate;
- b. de participatie aan de aktiviteiten van de Aktiegroep ook nu nog steeds duidelijk de signatuur draagt van dezezelfde staffunctionarissen

Vervolg Samenvatting

- c. de motivatie bij een groeiend aantal buurtbewoners toch wel duidelijker merkbaar wordt, getuige de steeds groter wordende aktiegroep, alsmede de belangstelling voor de straatcomité's
- d. de behaalde resultaten en successen het gevoel van eigenwaarde duidelijk versterken bij de bewoners,
- e. men de inwilliging van de geformuleerde eisen niet als een gunst maar als een vanzelfsprekend recht beschouwt, waarbij het wantrouwen tegenover de gemeente steeds hetzij latént hetzij manifest op de achtergrond aanwezig blijft
- f. zolang er geen zekerheid komt over de toekomst van het Oude Westen men zich waakzaam zal blijven opstellen
- g. het onderzoek, hetwelk met medewerking van de straatcomité's ter hand is genomen, (dat weliswaar geen wetenschappelijke implicaties heeft maar wel waarde voor de Aktiegroep), zal ongetwijfeld nog meer vragen oproepen dan tot nu toe is gebeurd, waarop de aktiegroep zich zal dienen te bezinnen, maar waarover naar ik meen te mogen aannemen - tevens de dienstverlenende organen in de wijk zich zullen dienen te gaan beraden. Of en zo ja welk antwoord zij hierop zullen moeten gaan geven in de toekomst.

Nabeschouwing:

Plaatsen we de recente gebeurtenissen in het Oude Westen tijdens de afgelopen maanden tegen de achtergrond van de geschiedenis van dit stadsdeel, de structuur ervan zowel als de populatie ervan, dan kan het m.i. gebeuren dat een actie, zoals deze zich in het Oude Westen tot heden heeft gemanifesteerd, juist in die wijk kans van slagen heeft, resp. had.

Het komt mij voor dat zij geenszins zonder meer model kan staan voor andere wijken hetzij in Rotterdam hetzij elders in Nederland. (een confrontatie tussen vertegenwoordigers van de aktiegroep Oude Westen en een aantal bewoners uit Crooswijk leidde tot afwijzing door de Crooswijkers van de interventies van de aktiegroepleden uit het Oude Westen!)

Teneinde te komen tot verdieping van kennis en inzicht in wat zich procesmatig afspeelt binnen de aktiegroep, de straatcomité's, de bevolking, het samenspel met overheid-beleidsmensen, hoofden van diensten, uitvoerende ambtenaren etc.- met deskundigen op veelerlei gebied, met dienstverlenende instellingen en organisaties, zou het een boeiend stuk studiemateriaal kunnen vormen voor diegenen, die geïnteresseerd zijn in de bestudering van veranderingsprocessen zowel in de kleine als in de grotere groep, zowel in de kleine als in de grotere samenleving.

Sub d: Enkele "open vragen" over de al dan niet gewenste aanwezigheid van een opbouwfunctionaris in een situatie als het Oude Westen.

Een aantal kritische vragen, welke ik als opbouwwerker heb gesteld - daarbij aan de periferie van de aktiegroep staande, het focus gericht op de zich snel afspeelende gebeurtenissen-

1. welke waren de motieven van de vertegenwoordigers van de beide buurthuizen om deze aktie te initiëren?
  - was het onzekerheid over het eigen functioneren?
  - was het onzekerheid over het functioneren van de instelling, waar men in dienst is?
  - was het bewogenheid met de buurt?
  - was het de invloed van de ontwikkelingen in de samenleving, waarin sociale aktie een steeds meer te hanteren en als legitiem aangemerkt middel wordt?
2. bestond niet het gevaar dat er een chaos zou ontstaan, waarin anarchisme zich zou kunnen manifesteren ten koste van hen, die zich gematigder opstellen en die toch ook altijd nog een belangrijk deel van de bevolking uitmaken?
 (ik denk in dit verband aan de duidelijke correctie door vertegenwoordigsters van de moedergroep m.b.t. het gedrag van de jongeren tijdens de Eerste Grote Buurtbijeenkomst)
3. had men wel voldoende planning aangebracht, teneer waar wij nog over zo weinig kennis beschikken over het effect, resp. negatief effect van sociale aktie?
 (Op een vraag van mij vlak voor de Eerste Grote Buurtbijeenkomst over de wijze, waarop men zich de follow-up voorstelde, bleef men mij het antwoord schuldig, omdat men zich op het standpunt stelde dat een proces als dit samen met de deelnemers gemaakt wordt en er dus van tevoren geen planning in behoeft te worden aangebracht.)
4. waardoor heeft de aktie zoveel bijval gekregen van de bewoners houdt dit wellicht verband met de samenstelling van de bevolking met z'n grote aantal maatschappij-kritische jongeren
 (waarvan veel als echtparen samen bij de aktie zijn betrokken; een verschijnsel, hetwelk ik bv. in Zuidwijk bij het opbouworgaan niet of nauwelijks aantref!)

Gezien het feit, dat zich inderdaad een proces begint af te tekenen, waarin zowel de oorspronkelijke initiatore als anderen- inmiddels gemotiveerden- participeren, acht ik het gerechtvaardigd wat meer vertrouwen in de ontwikkeling van het geheel te hebben. Bovendien verzekerde de heer Zwiep mij in een gesprek dat de participanten onderling corrigerend optreden m.b.t. elkaars functioneren, resp. de motieven van de deelnemers aan de aktie scherp weten te analyseren als hetzij taakgericht, hetzij groepsgericht hetzij ingegeven door verborgen agenda's.

Rest mij tenslotte de principiële vraag aan u leden van de Kamer Sociale Wijkopbouw voor te leggen of het onder de huidige omstandigheden functioneel is als opbouwwerker in het Oude Westen te opereren.

De vertegenwoordigers van de beide buurthuizen- initiators van de aktie- hebben duidelijk doen blijken mijn rol niet te aanvaarden binnen de aktiegroep, maar eventueel m.b.t. relatie-opbouw binnen de formele kaders.

Vervolg sub d.

N.B.

Het behoeft nauwelijks betoog dat de startpositie van de opbouwwerker in het Oude Westen een bijzonder moeilijke was, en wel om de volgende redenen:

- de buurthuizen beschikken over akkommodatie
- zij beschikken over mankracht van diverse kwaliteiten
- zij beschikken over een aantal relaties met buurtbewoners, deelnemers aan de aktiviteiten van de buurthuizen, van wie een mate van solidariteit verwacht mag worden tegen de als buitenstaander- pottenkijker beleefd opbouwwerker.
- de buurthuizen kunnen veel meer manuren beschikbaar stellen voor de talloze gevareerde werkzaamheden, nodig om zoals in het Oude Westen een actie voor te bereiden.

Teneinde inhoud te geven aan de mij door de initiators van de actie toebedachte rol, heb ik mij georiënteerd binnen de vertegenwoordigers van de maatschappelijk-werk-instellingen teneinde na te gaan, in hoeverre zij bereid zijn tot een vorm van overleg, mogelijk gezamenlijke presentatie van het maatschappelijk werk, waarop de reacties weliswaar geïnteresseerd maar tegelijkertijd gereserveerd blikken te zijn, ook al vanwege de minder gunstige ervaringen binnen het S.S.O.W.-verband.

Voorts is afgetast in hoeverre de in het Oude Westen opererende onderwijsinstellingen tot een vorm van gezamenlijk overleg, mogelijk tot een gezamenlijk onderwijsbeleid dwars door alle levensbeschouwelijke hindernissen heen, kunnen geraken. Ook binnen deze instellingen blijkt/^{dat} men niet zonder meer staat te trappeien om in dit overleg te participeren.

Van de zijde van het Wetenschappelijk Bureau Onderwijs toonde men zich wèl belangstellend indien er voorstellen uit de gezamenlijke onderwijsinstellingen bij dit bureau op tafel zouden komen.

Eén van de schoolhoofden met een uiterst moderne visie op onderwijs in oude stadswijken heeft zich als promotor voor dit overleg bereid verklaard.

De medisch-sociale sector is door mij nog niet benaderd.

Rest het overleg met de overige clubhuizen in het Oude Westen. De clubhuizen Jeugdhaven en S.F.L. staan momenteel duidelijk buiten spel.

Dit komt mij eigenlijk betreurenswaardig voor met name m.b.t. de Jeugdhaven, dat van oudsher een bijzonder wijk-engagement aan de dag legde- getuige de doelstelling: "Bevorderen van medezeggenschap, mondigheid; deelnemen aan proces van wijkontwikkeling via afvaardiging uit de volwassenengroepen en het feestkomité; bevorderen van de leefsituatie van de deelnemers" (ontleend aan het rapport van P. Kindt) alsmede het directiebeleid: het voorzitterschap van ds Ter Haar van de Buurtwerksektie , dank zij welke diverse aanzetten tot actie in het verleden zijn gegeven.

Bij de bij de actie betrokken instellingen blijkt thans weinig of geen behoefte te bestaan om het kontakt met Jeugdhaven en S.F.L. te verstevigen.

In een interview met de heer Zwiep gaf deze te kennen dat voornoemde instellingen welkom zouden zijn, mits over een gezamenlijk beleid m.b.t. het Oude Westen zou kunnen worden gesproken.

Mogelijk is hier een taak aan te ontlenen door de opbouwwerker. Niettemin komt het mij voor dat wanneer sprake zal zijn van een gezamenlijk beleid, hierin allen zullen moeten participeren: zowel vertegenwoordigers van de bevolking (deels terug te vinden in de aktiegroep), vertegenwoordigers van het onderwijsoverleg,

Vervolg sub d:

vertegenwoordigers uit de medisch-sociale- maatschappelijke dienstverlening, vertegenwoordigers van de club- en buurthuizen alsmede vertegenwoordigers van de overheidsdiensten om zodoende te komen tot een voortdurende afstemming van een pakket van diensten op de behoeften en wensen, binnen de bevolking gesigneerd.

Gaarne zou ik van de leden van de Kamer vernemen, welke taken zij zouden willen zien vervuld door een opbouwwerker in het Oude Westen, zo zij al van mening zijn dat hier taken voor een opbouwwerker liggen, of dat het werk moet worden overgelaten aan de instellingen, die samenlevingshulp als doelstelling nastreven en daartoe over de nodige faciliteiten beschikken.

Rotterdam, 4 mei 1970

W.M.H. van Vessel